

VIANNEY SZENT JÁNOS.

Vannak szentek, akikre távolról nézek csodálattal s az elérhetetlen cél nosztalgijával, másokban az akarat, a tisztaság, a tudás, a szeretet Ösztönző példaképét tisztetem, de senkit sem érzek hozzám annyira közelállónak, mint Vianney-i Szent Jánost, az Ars-i szentet. Ez a közelség egyszerre lelki és testi. Lelki közelség, mert nagyszerű egyénisége, szellemisége, maradandó tettekben megnyilatkozó élete nemcsak követendő példakép előttem, hanem átformáló erő is, melynek nyomát elmúlt éveimben mindenütt fellelhetem. De az Ars-i szent ugyanakkor testi, materiális közelségben is áll hozzám: egy francia trappistakolostorban a misét minden reggel hatalmas üvegláda szomszédságában hallgattam, melyben a szent különböző ereklyéi és használati tárgyai pihennek, és 1936 júniusában Párizsból a kolostorba jövet, hajnalban Lyon előtt hirtelen elhatározással kiszálltam a vonatból és egy napot Ars-ban töltöttem, abban a kis faluban, mely Vianney Szent Jánosnak köszönheti, hogy az egész világon ismerik nevét, éppúgy mint Lourdes-t vagy Lisieux-t. Materiális közelségbe kerültem a szenttel: százszor és százszor járt a faluba vezető országúton, melyet keshedt fák szegélyeznek, a templomba vezető lépcsők kopásában az ő ormótlan, durva

bakancsának is része volt, megérintettem a gyóntatószéket, ahol harminc éven át naponta tíz-tizennégy órát hallgatta a bűn egyhangú litániáit, szent testétől csak egy vékony üveglap választott el. Egy nap csak percnyi idő egy ember életében, gyorsan elmerül a napok, hónapok, évek mindent elsodró folyamában, — de erre a napra életem végéig fogok emlékezni, mint valami különös, semmihez sem hasonlítható élményre. Életünk kisebb-nagyobb eseményei gyorsan elfakulnak, elvesztik illatukat és zamatukat; de a lelkig hatoló élmény mindig erősebb és tisztább lesz, vagy helyesebben lényünk elválaszthatatlan részévé válik.

Ha valaki közel áll lelkünkhöz, nem tudunk hozzá méltó élet- és jellemképet rajzolni róla. E sorok írója is úgy érzi, hogy olvasója mélyebben megismeri az Ars-i szentet, ha megfogja kezét és Villeneuve-sur-Saône állomásán kiszállva a vonatból, vele együtt mégegyszer átéli azt a feledhetetlen nyári napot, mintha holt betűk nyomán elmondja életét és megrajzolja jellemét.

•

Reggel hat. Amíg az Ars-ba vivő kisvasút indulási ideje elérkezik, a legjobb lesz, ha az állomás melletti platánnal szegélyezett allén sétálunk egy kicsit, mert a hűvös reggelben szinte didergünk az átvirrasztott éjszakai utazás után. S hogy az idő gyorsabban múljon, elmesélem Vianney János életének első szakát. Szándékosan mondom, hogy *elmesélem*, mert gyermek és ifjúkora — a nélkül, hogy rendkívüli lett volna — teljesen meseszerű. „Volt egyszer Franciaországban,

Lyon közelében egy kis keresztény parasztfiú, aki öntudatraébredésétől kezdve a magányt szerette és a Jóistent...”

Vianney Szent János életrajzírói mindnyájan egy festői jelenettel kezdik könyvüket. Szentünk nagypja mélyen vallásos ember volt és háza mindig nyitva állt a vándorok, szegénylegények és búcsúsok előtt. 1770-ben egy különös koldus kért szállást és alamizsnát: Labre Benedek. A fiatal „csavargó”, aki nemrégén még a Sept-Ponds-i trappista apátság tagja volt s csak gyöngye egészsége miatt hagyta el a kolostort, római zarándoklata első szakaszán kopogtatott be Pierre Vianney házába. Megvendégelték, éjszakára megpihent, majd reggel tovább indult. De a családfő, aki minden koldusban Jézust látta és tisztelte, távozása előtt még arra kérte, áldja meg őt és övéit. A csavargó eleget tett a kérésnek. Az egyik kis Vianney lett később szentünk atyja, Labre Benedekből pedig nemsokára Labre Szent Benedek lett. Korában botránykő volt: ruhája rongyokban lógott le!róla, testén — mint élő vezeklőv — férgek nyüzsögtek, mindig csak imádkozott. Harmincöt évet élt, ezer és ezer kilométert gyalogolt, Rómába, Lorettóba, Compostellába, életének felét az utakon, a másikat templomok lépcsőjén töltötte. S ha már korábban élő jelképe volt annak a gondolatnak, hogy a szegénység szelleme, az alázatosság, a lemondás elvesztették értelmüket, mit szólnának ma az emberek, ha megjelenne köztük? Közveszélyes csavargásért letartóztatnák, fertőtlenítő intézetbe, tolonházba vinnék, tiltott koldulásért elítélnék, örültnék, bélpoklosnak, kémnek néznék. Pedig csak egyszerű szent volt, mintegy

árnyéka a Megváltónak, aki pusztá jelenlétével és viselkedésével figyelmezteti a világot a ráváró hitetlen és felfordult pusztulásra. De Mathieu Vianney-t megáldotta s rajta keresztül azt is, aki tizenhat évvel később megszületett, Jean-Marie-Baptiste Vianney-t.

A gyermek egyidőben tanulja meg, hogyan született Jézus és hogyan nő a búza. A teheneket őrzi a mezőn, pajtásaival játszik vagy Mária-szobrot mintáz agyagból. Egy este anyja hosszas keresés után az istállóban akad rá: a négyéves fiúcska a szalmán térdepel s magasra emeli kedvenc játékát, egy faragott Mária-szobrot. Az anya a meglepetéstől szóhoz sem jut és hallja, amint gyermeke fennhangon imádkozik. Majd ha megérkezünk Ars-ba, megmutatom az új bazilikában Paul Borel szép festményét, mely ezt a jelenetet örökíti meg.

Egy év múlva kitör a francia forradalom, a papok csak titokban mernek misézni, éjnek idején, csűrök mélyén. Hangosan nem szabad imádkozni, mert ha megtudják, a papot kivégzik, a híveket gályarabságra ítélik. Milyen felemelő érzés lehetett akkor kereszténynek lenni, vállalni a veszélyt, nélkülözést, örökké a halállal nézni szemközt. Ha a kisgyerek megkérdezte volna: „Kit hívnak papnak?” — a válasz egyszerű: „Azt, aki vállalja a halált”. A kis Mária-szobor is rejték helyre került, az ezüst- és aranykelyhekkel, szentségtartókkal, ereklyékkel együtt. Ment száműzték Franciaországból. De a lelkekben erősebben él, mint valaha.

A kis tehénpásztor maga köré gyűjti nálánál néha idősebb társait, akiket szüleik nem visznek el éjjeli

misékre, akik nem tudnak semmit Istenről és tanítja őket, prédikál nekik, úgy, mint évtizedek múlva az Ars-i templom szegényes szószékéről:

„Gyermekeim, Istent mindennél jobban kell szeretni.

Tisztelni kell szüleinket és engedelmeskednünk kell nekik.

Nem szabad vétkezni, mert a bűnnel megbántjuk Istent.”

A gyerekkor kis élményei minduntalan visszatérnek majd az Ars-i plébános hasonlataiban, képeiben:

„Ügy kellene cselekednünk, mint a pásztorok, akik a telet a mezőn töltik — az ”élet olyan, mint a hosszú tél —: tüzet raknak. De időről-időre fa után is néznek, hogy táplálják a tüzet. Ha követnők a pásztorok példáját és táplálnánk az Istenszeretet tüzét imákkal és jócselekedetekkel, az sohasem aludna ki.”

Jean Vianney nyolcéves korában kezd olvasni, tanulni; két év múlva egy vándor-pap meggyóntatja és tizennegyedik évében jár, amikor egy szomszédos kastélyban, zárt ablaktáblák mögött először áldozik.

1800-ban a templomok újból megnyílnak, de a hívők száma erősen megfogyatkozott. „Hagyjatok egy plébániát húsz évig pap nélkül. Meglátjátok: az emberek állatokat fognak imádni” — mondja később Ars plébánosa.

De a Gondviselés egy szentéletű, bölcs plébánost küld abba a faluba, ahonnan Vianney anyja származik; ez a pap, Balley abbé sejti meg először a tudatlan fiúban a jövő szentet, ő bátorítja, tanítja és segíti

át a nehézségeken. Vianney nagynénjénél lakik s egyetlen gondja a tanulás: csak így remélheti, hogy eléri célját, csak így lehet pap. De nincs gyakorlata a tanulásban, emlékezőtehetsége rossz, hiába a nagy akarat s szorgalom, a tudomány nem akar a fejébe menni. Amikor látja, hogy emberi erő nem segít rajta, zarándokúira indul és felkeresi egy szentéletű jezsuita, François Régis atya sírját. Száz kilométert gyalogol, porosan és kimerülten letérdel pártfogója előtt, tanácsot és világosságot kér tőle. Kérését meghallgatják, mert visszatérése után munkája könnyebb és eredményesebb. De nemsokára újabb megpróbáltatás vár rá.

Napoleon hadjáratot kezd Spanyolország ellen s minden épkézláb emberre szüksége van. A kispapok fel vannak ugyan mentve a katonai szolgálat alól, — Vianney János három évig is élvezi ezt a kiváltságot — de tévedésből 1809-ben mégis behívják. Engedelmeskedik, mert mindenben Isten akaratát látja. A lyoni kaszárnyában megbetegszik, kórházban ápolják, majd fölépülése után rögtön beosztják egy Spanyolország felé iinduló ezredbe. Indulás előtt még bemegy egy templomba, hátizsákját és fegyverét lerakja Mestere lábaihoz és buzgó imába merül. Hosszan, nagyon hosszan imádkozik. Amikor kilép a templomból, a csapat már messzejár. Visszatér a kaszárnyába, alaposan leiszidják, majd megparancsolják, hogy gyors menetben igyekezzenek utolérni a csapatot.

Hiába minden igyekezet: a betegségéből még alig felépült katona nem tudja behozni a késést, az utat sem ismeri eléggé, mindig attól tart, hogy eltéved. Egy este a Forez-hegységben kissé lepihent, amikor egy idegen

lépett hozzá. Nem az ördög volt, csak egyszerű katonaszökevény.

— Maga katona? — kérdezte az idegen.

— Igen, uram.

— A sereget akarja utolérni?

— Igen.

— De csak nem akar azonnal továbbmenni?

— Nem lenne elég erőm hozzá.

— Nézze csak, jöjjön velem. Ismerek egy helyet, ahol majd jól kialudhatja magát.

A fiatal katona engedett a csábításnak, alaposan kialudta magát s csak másnap reggel döbbsent rá tettének súlyosságára. Most már lehetetlenség utolérni az erőltetett menetben haladó csapatot. Mit csináljon? Bízva magát az isteni Gondviselésre, mely először katonává, majd katonaszökevénné tette.

Két évig tartott ez a bujdoklás. Egy erdőben fekvő tanyán húzta meg magát és a gyermekeket tanította. Jámborsága először meglepte a vendéglátó családot, majd meghódította az embereket és amikor szülei „megváltották” a katonaságtól és visszatérhetett a világba, mindenki megsiratta. Így végződött ez a kaland, melyről Vianney János egyik barátja mondta, hogy „akár jóhiszeműségből, akár, mert meg volt győződve egy természetfeletti közbenlépésről, sohasem nyugtalanította lelkiismeretét”.

Visszatér Balley abbéhoz, aki a Verrières-i papneveldében helyezte el. A tanulmányok színvonala meglehetősen alacsony volt; de Vianney még ezt sem érte el. Idősebb volt, mint nem egy tanára, de tudásban mögötte maradt a legfiatalabb papnövendéknek is.

Rosszul tanult, de jól imádkozott. A lyoni nagyszemináriumban — ahol tanulmányait be kellene fejeznie — nem tud megbirkózni a ráváró feladatokkal, latin tudásával is baj van, s így történik, hogy hat hónap után hazaküldik, mint alkalmatlant a papságra. Jóakarója nem esik kétségbe, tovább vesződik vele s van bátorsága vizsgára vinni a fiatalembert. Vianney János összezavarodik, rosszul felel a kérdésekre, de Balley abbé addig harcol, míg meg nem engedik, hogy még egyszer jelentkezhessek vizsgálatra. Ez a második vizsga sem sikerül valami fényesen, még szerencse, hogy az elnök elsősorban a fiatalember vallásossága iránt érdeklődik: „Tisztelendő Vianney, ájtatos-e? Tiszteli-e különösképpen a Szent Szüzet?...” — „Igen!”

— Rendben van! — válaszolja az elnök. — Isten kegyelme majd elvégzi a többit.

S így történik, hogy Vianney tisztelendő úr elnyeri Lyonban a kisebb rendeket, majd a diakonátust s néhány hónap múlva Grenoble-ban pappá szentelik. Ez az esemény 1815-ben történik, alig két hónappal Waterloo után. A fiatal papot Balley mellé rendelik kíséretű káplánnak, majd a szentéletű öreg halála után egy jelentéktelen falucskába, Ars-ba plébánosnak. Életének első szaka lezárult: a küzdelmek, nehézségek eddig sem hiányoztak, de a nagy harc csak most következik.

*

A kisvasút elindult. Szelíd lankás vidéken haladunk keresztül, tanyák, szántóföldek, nádasok, kis

tavak mellett. Olyan ez a táj, mint a szent külső élete: szürke, szegényes, igénytelen. De a valószínűtlenül tiszta nyári reggelben látni lehet a távoli Mont-d'Or kékes vonalát a láthatár nyugodt felhői alatt. A kisvasút — vagy inkább rázós, rozoga sínautobusz, mely Villefranche-ot Bourges-zsal köti össze — lassan döcög, minden ötpercben megáll egy állomásnak nevezett bakterháznál, parasztok szállnak fel vagy munkások, egy béna lány, két apáca. Ars-Miséricieux! — kiáltja a kalauz s mi leszallunk. Kissé fáradtak, törődöttek vagyunk az álmatlan éjszakától, de a nagy lelki élmények szele szinte előrelendít a poros országúton, mely ebben a reggeli órában még kihalt. Valamikor a szent is itt járhatott: amikor szegényes holmijait hozó kocsija mellett baktatott, amikor később délutánonkint a szántóföldek felé ment sétálni, amikor megrokknva a rengeteg küzdelemben és nagy csendre, nyugodtságra vágyva titokban kiosont házából és elindult egy távoli trappistakolostor felé. Itt minden, minden rá emlékeztetett. Az utat szegélyező fák egyike-másika még talán látta, amint szegényes reverendájában, hajadonfőtt, árnyékuk alatt baktat, breviáriumát mormolja, vagy egy lát-> hatatlan pontra szegezve tekintetét, Istenre gondol. És az ördög is ezen az úton kísértette meg, az örök ellenség, aki azt mondta róla, hogy ha még két példány lenne belőle, minden csele, erőfeszítése hasztalan volna. A falu negyedóránnyira fekszik az állomástól. A kis bazilika teteje már messziről látszik. Az út mentén megpillantjuk Szent Filoména szobrát: kezében a bronzból készült pálmaág a templom felé mutat. Álljunk meg egy pillanatra. Ezt a kis szentet ezer és ezer

hajszálygökér köti az Ars-i plébánoshoz, ő volt az első Franciaországban, aki tisztelni kezdte a katakombákban talált, első században élt kislányt, minden bajában, nélkülözésében hozzá folyamodott és Szent Filoména mindig meghallgatta kérését. Az Ars-i plébánosnak csak egy szót kellett szólnia és a kis mártír vakokat, bénákat, tüdőbetegeket gyógyított meg. Ha azt kérdezték a plébánostól: „Hogyan, hát Szent Filoména engedelmeskedik az Ars-i plébánosnak?“, ő nyugodtan válaszolt: „Miert ne! Az Úr Jézus is engedelmeskedik nekem az átváltoztatás pillanatában...” Egy nap Vianney így kiáltott fel: „Legyetek bizalommal iránta; ezen a héten tizennégy csodát vitt véghez”. De amikor a csodákat neki tulajdonították, megrémült és alázatosságában arra kérte Szent Filoménát, „tegyen távolabbi vidékeken csodát és elégedjék meg azzal, hogy Ars-ban csak a lelkeket gyógyítsa meg”.

Ez mutatja, hogy Vianney-t milyen bensőséges érzés kapcsolja a mártírlányhoz. „Kedves kis szentjének, Isten mellé helyezett követének” nevezi, külön oltárt emel tiszteletére s azon minden kedden misét mond. Szent Filoména hálaája nem is maradt el: egy ízben az Ars-i plébános kétoldali tüdőgyulladást kap s már halálán van, amikor kedves szentje közbenjárására hirtelen, egyik napról a másikra teljesen meggyógyul. Filoména élete vége felé is megjelenik előtte „fehér felhő közepén, nagy ragyogásban” és megnyugtatója, hogy a munka, mely egész életét betöltötte, jó volt.

Elérjük a falu első házait. Ars-ot már Vianney életében évenként húszezernél több kíváncsi és zárán-

dok kereste fel; a szent halála után a tömeg állandóan nőtt s jelenleg ötvenezerre tehető azok száma, akik sírját meglátogatják. És mégis, ez a kis falu olyan maradt, mint volt száz évvel ezelőtt. Voltam Lourdes-ban és Lisieux-ben, gazdag élményekkel távoztam, feledhetetlen emlékekkel, de amíg ott tartózkodtam, szinte testi szenvedést okozott számomra az üzleti szellem tolokodása, mely megfertőzi a levegőt, benyálazza az embert, mint valami undorító bogár a virágot. Száz és száz ember él abból, hogy rikító szentképeket, gyári rózsafüzért, ízléstelen kékesfehér gipszszobrot árul álszent képpel és piszkos kézzel. Ars-ban mindennek nyoma sincs. Há az új bazilika (mely sajnos, művészi szempontból ízléstelen alkotás) nem emelkedne ki a faluból, minden úgy állna, mint egy évszázad előtt. Mintha itt megállt volna az idő. A szent emléke mindent átlekesít, de lényének egyszerűsége, közvetlensége is mintha mindenre rányomta volna letörülhetetlen bélyegét. A divat szeszélye megkímélte ezt a kis falut; szerencsére elég távol fekszik a fővonaltól és aki ide eljön, nem azért a hiú gondolatért teszi, hogy elmondhassa: „Voltam Ars-ban”. A falu jelenlegi plébánosa kedvesen mondta, amikor meglátogattam: „Büszkék vagyunk szentünkre, de ez a büszkeség elsősorban abban nyilvánkozik meg, hogy ápoljuk emlékét és igyekszünk úgy élni, mintha most is velünk lenne”. Convert abbé, a jelenlegi plébános, az Ars-i szentnek nemcsak *hivatalhói* a tisztelője, hanem folytatója a szent lelkiségének is több könyvével.

Zarándokcsapat közeledik a templom felé vezető úton. Komoly, ünneplőbe öltözött férfiak és fejkendős

asszonyok. Az egyik mellett kisgyerek lépked vidáman, kíváncsian. A templomból mélyen lefátyolozott: fiatal nő lép ki: később megtudom, hogy hetek óta Ars-ban él és örökre itt akar letelepedni. Most mi is belépünk a” templomba, melynek első része, a kapuval, mellékoltárokkal, sekrestyével, szószékkel, kóruossal az Ars-i szent alakította át és építtette. Csak a villanyberendezés új, a mozaikok és a színes ablaküvegek. Itt minden Vianney Szent János életével, örömeivel, megpróbáltatásaival, kísértéseivel van kapcsolatban: óriási ereklje az egész templom, mely a maga falusias egyszerűségében és szegénységében összehasonlíthatatlanul mélyebb élményt jelent, mint a hozzáépített bazilika, a sok aranyozással, cicomával és hideg pompával. De most ne maradjunk itt, menjünk tovább és álljunk meg a szent nyitott bronzkoporsója előtt, mely a bazilika elején fekszik, jobbra, egy mellékoltár alatt. Feje egy” kis párnán pihen s némileg balra hajlik, mintegy szembenéz a zarándokkal. A szent tetemből csak a fej maradt szabadon, alakját *alba* fedi, keze gézbe van bugyolálva, mintha megsebesült volna, lábán kis, hegyes topán, olyan piciny, mintha egy gyermeké lenne. Amikor halála után negyvenöt évre holttestét felhozták a templomba süllyesztett sírból, a jelenlévők elképedtek, mert a test sértetlen maradt és amikor a belső részeket kiszedték, hogy bebalzsamozzák, szívéből vér csepegett. De az ünnepélyes temetési körmenet napján, amikor a bebalzsamozott testet körülvitték háromszáz pap asszisztálása mellett a faluban, a nap megszemésítette arcát. így mielőtt a rézkoporsóban elhelyezték, viasszal bevonták és igyekeztek arcának redőit és aszketikus

vonásait hüen visszaadni. Olyan, mintha a szent néhány óra óta lenne csak halott: a szemhéjak kissé dagadtak, az orr alsó részétől erős ránc indul ki *s a száj mellett az állig fut, finom; keskeny ajkán valami megfoghatatlan mosoly leng s ugyanakkor megbékélt szenvedés. Nem tudom, másokra milyen hatást tett ez az arc, de engem nagyon zavart a viaszréteg; jámbor ámitásnak éreztem, szívesebben szemléltem volna csupasz koponyáját, mint az elmúlás intőjelét, mint ezt^félíg valóságos, félig színházi maszkot. A koporsót függőlege® üveglap zárja el. Előtte gyertyák égnek s lángjuk szinte dicsfényt von a szent feje fölé. Mennyi minderről lehetne itt elmélkedni a szent életével és az enyémmel kapcsolatban. Úgy érzem, mintha bíró előtt térdelnék, aki kissé szomorúan, de megértő és megbocsátó mosollyal néz rám, mindent lát bennem, vádol és ugyanakkor véd. Rossznak, elhibázottnak látom az életemet és a koporsó felett térdeplő két angyal kezében lévő tekercsről lelkem mélyéig hatol a két hasonló hangzású szó: *Caritas, castitas*. Vádol és kínoz, méltatlannak érzem magamat ahhoz, hogy e pillanatban itt térdepelhetek annak a szentnek a közvetlen közelében, aki maga volt a megtestesült szeretet és tisztaság. A koporsót körülvevő szentek: Saint Jean-François Regis, aki világoosságot öntött Vianney fejébe, Assisi Szent Ferenc, akinek harmadrendjébe tartozott, Labre Szent Benedek és Keresztelő Szent János is olyan különösen néznek rám. Tekintetük mintha ezt mondaná: „Most itt térdepelsz, megilletődve és szégyenkezve. De mit ér ez a pillanatnyi érzélem? Holnap már semmire sem fogsz emlékezni, felelőtlenül és önmagadat ámitva

szaladsz más célok után. Vidd magaddal ezt a két szót: *Caritas, castitas*, szeretet és tisztaság, örködjön feletted, ragyogjon feléd éjszakáidban, mint valami szépfényű, messzi csillag, mely csak azért látszik elérhetetlennek, mert nem indulsz feléje...”

Felkelek és a fehér márványból készült főoltár fele indulok, mely előtt az öröklámpa sárgászörös fénye küzd a beáradó napsugárral. Az Oltáriszentség kint van, állandóan két apáca imádkozik előtte. Alig akad szent, aki cselekedeteivel, példájával és szavával annyira szolgálta volna az Eucharisztia gondolatát, mint az Ars-i plébános. Abban az időben, amikor Franciaországban — a janzenizmus késői hatása alatt — a teológusok nagyrésze ellenezte a mindennapi szentáldozást, Vianney János éppen az ellenkezőt hirdeti:

„Gyermekeim, minden teremtett lénynek táplálkoznia kell, hogy élni tudjon: a Jóisten ezért növesztette a fákat és a növényeket, ezt a nagyszerűen megterített asztalt, ahová az állatok eljönnek és megkapják a részükre fenntartott eledelt. De a léleknek is szüksége van táplálékra. De hol találja ezt meg? Gyermekeim, amikor Isten arra gondolt, hogy táplálékot ad lelkünk számára, hogy legyen ereje megjárni laz élet zarándokútját, végigtekintett a világon, de nem talált semmit, ami méltó lett volna a lélekhez. Ekkor önmagára tekintett és elhatározta, hogy saját magát adja táplálékul... ó, gyönyörű táplálék! A léleknek csak Isten elég! Csak Isten tudja betölteni! Csak Isten tudja éhségét lecsillapítani! Boldogok a tiszta lelkek, akiknek megadatott az a vigasztalás, hogy a szentáldozásban egyesülhetnek a mi Urunkkal, Krisztussal!

A mennyben majd úgy ragyognak, mint gyönyörű gyémántok, mert Istent tükrözik. Minden háznál van egy helyiség, ahol az élelmiszert tartják: az éléskamra. A templom a lelkek háza, nekünk keresztényeknek otthonunk. Ebben a házban is van éléskamra. Látjátok az oltárszekrényt? Ha valaki azt kérdezné tőlünk: „Mi az?”, azt felelhetnők: „Éléskamra”.

„Gyermekeim, az Eucharisztia a legnagyobb dolog a világon! Állítsátok szembe a világ összes jócselekedetét egyetlen jól végzett szentáldozással; mintha por-szem lenne a hegy *mellett*... Gyermekeim, ha az emberek megsejtenék a szentáldozás értékét, óvakodnának a legcsekélyebb vétektől is, csakhogy minél gyakrabban részesüljenek ebben a vigasztalásban... Milyen szép lesz az örökkévalóságban az a lélek, mely gyakran és méltóan vette magához a Jóistent! Krisztus Urunk teste átragyog majd testünkön; imádkozó vére vérünkön; lelkünk az egész örökkévalóságon át egyesül az övével. Ez lesz majd a tiszta és tökéletes boldogság!...

„Rajta hát, gyermekeim, járuljatok a szentáldozáshoz. Menjetek Jézushoz szeretettel és bizalommal! Éljetek belőle, hogy élhessetek érte! Ne mondjátok, hogy méltatlanok vagytok. Igaz, hogy nem vagytok méltók, de szükségtek van rá. Ha Krisztus Urunk méltó voltunkat tekintette volna, sohasem alapítja meg a szeretet nagy szentségét, mert senki a világon nem méltó arra, még az angyalok sem, az arkangyalok sem, sőt még a Szent Szűz sem. De *ő* azt tartotta szem előtt, hogy rászorulunk és valóban, mindnyájan rászorulunk. Ne mondjátok, hogy bűnösök vagytok, hogy sok a nyomorúságtok és ezért nincs bátorságtok Hozzá közeledni.

Szeretném hallani, mondjátok-e, hogy azért nem használtok orvosságot, mert nagyon betegek vagytok.

„Milyen boldog az az őrangyal, aki az oltár elé vezet egy szép lelket! A régi keresztények minden nap áldoztak. Amikor pedig elhidegedtek, az Úr teste helyett csak megszentelt kenyeret vittek haza. Ez vigasztaló volt számukra, de egyben megalázó is, mert bár a kenyér meg volt szentelve, mégsem Krisztus teste és vére volt. Az isteni Eucharisztia nélkül nem volna vigasztalás a földön, az élet elviselhetetlen lenne. Mikor a szentáldozáshoz járulunk, örömmel és boldogsággal telítjük meg lelkünket.”

Gyakran prédikál Krisztus valóságos jelenlétéről az Oltáriszentségben:

„Mikor az Oltáriszentség előtt vagyunk, a helyett, hogy körültekintgetnénk, zárjuk le szemünket és nyissuk ki szívünket. A Jóisten is kinyitja majd az övét. Mi nála leszünk, ő pedig hozzánk jön; mi kérünk, ő ad. Olyan lesz ez, mint amikor két lehellet összeolvad. Figyeljete csak ide, gyermekeim. Ars-i tartózkodásom kezdetén történt. Volt itt egy ember, aki sohasem ment el a templom előtt, a nélkül, hogy be ne tért volna. Reggel, amikor munkába indult, este, amikor munkájából hazatért, az ajtó előtt hagyta csákányát és lapátját és hosszú imába merült az Oltáriszentség előtt. Ez nagy Öröömre szolgált... Egyszer megkérdeztem tőle, hogy mit mond Krisztus Urunknak a hosszú látogatás alatt. Tudjátok, mit felelt? „Ő, plébános úr, nem mondok én Neki semmit. Csak nézem őt s ő néz engem!”

Csak nézem őt s ő néz engem. Mennyivel bölcsebb

volt ez a közönséges parasztember sok híres elménél. Tudta azt, amiről fogalmuk sincs az egyetemek szakállas vagy kopasz professzorainak, akiknek agyuknál csak a szívük sötétebb. Minden világi okosságnál mérhetetlenül többet ér ennek az ars-i embernek az egyszerűsége. Nevét sem tudjuk s lehet, hogy a szentek soraiból nézi Istent és éppúgy néz rá, mint egykor a szegényes Ars-i templomban. Az Egyház által elismert szentek sora mögött rejtőznek az ismeretlen szentek, akiknek nevét, tetteit, áldozatát csak az utolsó ítélet napján fogja megismerni a világ. Ki tudja, hány szent él szürke egyhangúságban a nagyvárosok nyomortanyáin, a hegyekben szénéégetők közt, eldugott sáros plébániákon vagy néma kolostorokban. Ha nem lennének, a világ egyensúlya felborulna — egy szent millió és millió közömbös vagy ami még rosszabb: langyos lelket ellen-súlyoz Isten előtt — és pillanatok alatt megsemmisülne, mint egyetlen csepp víz a vörösen izzó vaslemezen.

*

Visszamegyünk a kis templomba s megállunk a Keresztelő Szent János oldalkápolnájában levő gyónatószték előtt. Életének utolsó harminc évében Vianney János naponta tíz-tizennégy, sőt gyakran még több órát töltött ebben a szűk, kényelmetlen ketrecben. Felső lábszárát a deszkapad éle teljesen felsebezte, télen megfagyott a lába, nyáron a templomban tolongó tömeg elzárt előle minden szabad levegőt, s fuldoklott a hőségben. Életrajzírói feljegyzi, hogy „rendkívül érzékeny szaglása volt”: el lehet képzelni, mennyi erőre

volt szüksége, hogy legyőzze magában az undort, amikor a bűnösök szája, teste, a gyógyulást váró betegek sebe szörnyű büzt árasztott a gyóntatószék rácsa körül. A vezeklőöv állandóan marcangolta testét, az apró szögek szinte benőttek testébe, állandó fejfájás kínozta, kettős sérve volt, heteken keresztül napi két órát aludt s főtt burgonyán kívül semmit sem vett magához. De emberfeletti akarattal legyőzött minden nehézséget, hogy kiszolgáltassa magát, engedelmeskedjék a messi földről odazarándokolt bűnbánóknak, akik mind beléje öntötték ezernyi s mégis mindig egyhangú vétküket. Legtöbbször már reggel háromkor felkelt, lámpással kezében áthaladt a kis udvaron, mely házát a templomtól elválasztja, beült mindennapi börtönébe és a gyóntatás elkezdődött. Annak a paraszti szívósságnak köszönhető, hogy hetvenhároméves koráig elbírtta ezt a munkát -, melyről tréfásan maga is megemlékezett: „Jó „hullám” van (így nevezte az emberi testet), kemény vagyok; ha valamit ettem és két órát aludtam, megint elkezdhetem a munkát. Ha adnak egy kevés abrakot a jó lónak, tovább baktat, mintha nem történt volna semmi, és egy jó ló sohasem fekszik le”. És ha a „hulla” nem akart engedelmeskedni, néhány korbácsütéssel tanította tisztességre: „Menjünk szegény *öregem*, nőgatta, kelj szépen fel!” És amikor kedvenc lelkiánya, Lassagne Katalin arra kérte, hagyjon fel ezzel az embertelenül szigorú életmóddal, így válaszol: „Majd egy darab fát teszek az asztalomra és azt mondom testemnek: Egyél, ha akarsz!”

Hihetetlen erős akarata volt; az ars-i plébánost nyugodtan lehetne az akarat és a lelki szegénység szent-

jének nevezni. De ha csak erre az akaratra hagyatkozik, könnyen a fanatizmus áldozata lehet. A csoda abban van, hogy élete végéig megőrizte gyermekes lelkületét, vidámságát, jóságát és tisztánlátását. Amikor gyóntatószékét elhagyta, a testi fáradtság nem csigázta el lelkét, mely mindig nyugodt maradt. A csoda abban van, hogy harmincötévi gyóntatás után töretlen hittel és buzgósággal igyekezett segíteni a bűnösön. Ezerszer és ezerszer hallotta ugyanazokat a vétkeket, a szenvedélyek és ösztönök egyhangú litániáját, de mindig felsebezték ártatlan lelkét, mely a bűnt belülről nem ismerte. Megtörtént, hogy szeme könnybeborult egy-egy bűn hallatára, és amikor valaki csodálkozott ezen, válasza csak ennyi volt: „Barátom, sírok, mert ön nem sír”.

Mélyen átérezte a gyónás szentségének nagyságát és jelentőségét: „Ha egy pap feloldja az embert, — gyarázta híveinek — voltaképpen Jézus Krisztus vére tisztítja meg a lelket... Menjetez gyónni a Szent Szűzhöz vagy az angyalokhoz; megkapjátok a feloldozást? Nem. Egy pap, bármilyen egyszerű legyen is, meg tudja ezt tenni. Mondhatja nektek: „Menjetez békében, megbocsátok nektek”.

Az volt a meggyőződése, hogy a pap Jézus Krisztus utóda, és helyette szenved, mert Jézus teste és dicsőséges lelke már nem szenvedhet. Böjtölt, korbácsol-tatta magát, életének minden napja áldozat volt, hogy a bűnösök minél nagyobb számban felkeressék. Jöttek is végtelen sorban: egyszerű lelkek, hírhedt bűnösök, kíváncsi érdeklődők, hitetlen tudósok. És az Ars-i plébános felvilágosítja a tudatlant, áttüzesíti a langyos

lelket, erőt önt a gyengébe, megtöri az oktalanul gőgösét, megvigasztalja a szomorút, vagy ha túlságosan vidám, elveszi a kedvét az örömtől. Mielőtt még a bűnös letérdelt volna eléje, Vianney Szent János tudta milyen lélekkel van dolga. Nem lehetett semmit sem rejtegetni előle. Ha valaki a tömegben elvegyülve azon tépelődött, gyónjon-e vagy sem, a szent kilépett rácsos börtönéből, kézenfogta az illetőt s magával cipelte. Ha valaki már feladta a reményt, hogy aznap sorra kerülhet, s távozni akart, meghallotta a ki nem mondott kívánságot és soronkívül meggyóntatta. A történetek, melyeket alább elmesélek, bármilyen csodálatosak is, nem a legendák világába tartoznak, mind megtörténtek.

Egy fiatalember fogadott valakivel, hogy be tudja csapni az Ars-i plébánost. Elmegy hozzá, meakulpázva és siránkozva. „Nagy bűnös áll Ön előtt”, nyöszörgi. „Lehet, barátom, de nekem nincs vesztegetni való időm. Keressen egy másik gyóntatót” És Vianney faképnél hagyja. A váratlan fogadtatás elgondolkoztatja a tréfacsinálót, magábaszáll és szégyent érez. Visszatér a plébánoshoz, de most már őszinte szándékkal és valódi bánattal. Az Ars-i szent ezúttal tárt karokkal fogadja.

Máskor ő maga támadja meg a mitsem sejtő bűnöst. Egy alkalommal a paplaktól a templomba menet egy vadkacsa-vadással találkozik. Vállán puska, mellette kutyája. A plébános megállítja: „Uram, — mondja udvariasan — jó lenne, ha lelke éppolyan szép lenne, mint kutyája.” A templom körül ólálkodó idegen megdöbben, rábizza kutyáját az első emberre,

s belép a plébánossal a templomba. És ennek a hitetlennek Vianney Szent János azt a tanácsot adja, hogy menjen el trappistának. A vadász megfogadja a tanácsot és egy év múlva belép a szerzetbe.

De az ellenkezője is megtörténik. Egy fiatal embernek, aki szerzetesi hivatást érez magában, inkább a házasságot ajánlja. Egy állítólagos misztikusnak megtiltja az imát. Nem késlekedik, ha a dolog megéri a fáradozást. Nem vesztegeti idejét hosszas magyarázgatással: megállapítja a bajt, előírja az orvosságot és szelíden elbocsájtja a megbékélt bűnbánót.

Szigorúnak mutatkozott, s gyakran az is volt. Amíg nem kapta meg a bűnös lélektől a komoly ígéretet, hogy hátatfordít a bűnnek, megtagadta tőle a feloldozást. Sohasem rejtegette a helyzet komolyságát:

— Barátom, elkárhozik, — mondta egyszerűen. És hozzátette: — Micsoda szerencsétlenség!

Ilyenkor gyakran sírvafakadt. Amikor a bűnös látta, hogy mennyire elszomorodik *más* vétkei miatt, rádöbrent helyzetének súlyosságára és igyekezett nem Isten végtelen jóságától várni mindent. Azoknak, akik maguknak mindent megbocsátanak, Isten nem bocsát meg semmit. Az Ars-i plébánossal szembenálló bűnös érezte, hogy fizetnie kell vétkeiért, és szentünk is ezen a nézetem volt, mert sokszor igen súlyos penitenciát rótt rá. Egy huszonhat éves fiatalembernek, aki megakart térni, de szerette volna titokban tartani lépését, megparancsolta, hogy szülővárosában vegyen részt az úrnapi körmeneten, s rögtön az első sorban. Mihelyt sikerült megtörnie egy ateistát, rózsafüzért adott kezébe és penitenciául azt adta, hogy az oltár elé térde-

pelve, úgy mondja el az olvasót, hogy a templomban lévő hívek jól láthassák. Ezekből a jótékony megalázásokból értékes hasznot tudott húzni az emberek számára.

Vianney Szent János egyszerű falusi plébános volt, de ugyanakkor nagyszerű pszichológus. Megtörtént, hogy szinte erőszakkal kényszerített látszólag hitetlen embereket a gyónásra, mert megérezte bennük az *anima naturaliter christiana-t*. Egy alkalommal „nagyvilági ember” lép be sekrestyéjébe. Az ismeretlen tisztelettudóan közeledik szentünk felé, aki a kis imazsámolyra mutat, ahová gyónói szoktak letérdelni. „Plébános úr, — siet kijelenteni az előkelő férfiú — nem gyónni jövök, hanem vitatkozni óhajtok önnel.” — „Ó! barátom, rosszhoz fordul, én nem tudok vitatkozni. De ha szüksége van valami vigasztalásra, térdeljen ide le. És gondoljon arra, hogy sokan megtették már ezt a mozdulatot ön előtt és nem bánták meg.” — „De plébános úr, már volt szerencsém értesítésére adni, hogy nem gyónni jöttem, egyszerűen azért, mert hitetlen vagyok. Épúgy nem hiszek a gyónásban, mint a többiben.” — „Hitetlen? ő, mennyire szánom! Sűrű ködben él. Egy kisgyerek a katekizmusával többet tud önnél. Nagyon tudatlannak éreztem magam, de ön még rajtam is túltesz. Hitetlen? Nem baj, térdeljen csak ide. Szépen meggyónik nekem. Utána úgy fog hinni, mint én.” — „De plébános úr, ön azt tanácsolja, hogy komédiát játsszak önnel!” — „Térdeljen csak szépen ide!” Vianney János szelídsége, erélye és lényéből kiáradó szentség megtette hatását: az ismeretlen letérdelpelt, szinte akarata ellenére. Amit évtizedek

óta nem csinált: keresztet vetett és hozzákezdett bűneinek felsorolásához. Amikor felállt, nemcsak megvigasztaltnak érezte magát, de hívőnek is.

Mi történt itt? Az Ars-i plébános, ha szabad ezt a szót használni: intuitive meglátta az előtte álló ember lelkét és megsejtette, hogy hit híján van lelkében olyan termőföld, ahová érdemes a jó magot elszórni. Mert ne feledjük el: vannak emberek, akik fennen hangoztatják kereszténységüket és hitüket, gyónnak, áldoznak, imádkoznak, — de mert a karitás erénye meghalt bennük, csak szájalmas karikatúrái az igazi kereszténynek; mások azt hiszik, hogy nincs hit bennük (sőt még nem is gondolnak minderre), nem is vallják magukat jó keresztényeknek, — de mert a kegyelem magja jó talajra hullott lelkükben, s mert a szeretet nem üres szólam bennük, elérkezik életükben az a pillanat, amikor minden megvilágosodik előttük. „Nem keresnél, ha már nem találtál volna meg”, mondja Jézus Pascalnak. „Egyszerű létezésed, minden teted azt mutatja, hogy keresel Engem”, mondhatná Jézus azoknak, akik — mint az Ars-i plébános ismeretlen előkelő látogatója is — útjain járnak, a nélkül, hogy tudnák, ezt.

Vianney Szent János sohasem egyedül igyekezett megtéríteni az embereket. Kedvenc szentjeit gyakran kérte, hogy ezért vagy azért a lélekért járjanak közbe Istennél. S ha egy zarándok makacsul ellenáll, de ő úgy érzi, hogy a lelkében élő hajlamok elégségesek a megtéréshez, egyszerűen azt a tanácsot adta, menjen az illető a Szűzanya, vagy Szent Filoména, vagy az Angyalok kápolnájába és elmélkedjék ott. Amit szavai

nem tudtak elérni, egy félórai csend és magány megtette. Ez történt egy különös férfivel, Maissiat úrral, aki foglalkozására nézve geológus és szabadgondolkodó volt s aki zsidó, mohamedán, kommunista lett. Az Ars-i plébános megparancsolta neki, hogy üljön be Szent Filoména kápolnájába. Egy kis idő után valaki látta, amint ez a különös ember — talán maga sem tudta miért — zokog a kis mártír-szent szobra előtt. Amikor kijött a kápolnából, még távolról sem volt hívő, de megszerezte a hithez szükséges akaratot, s szentünk nekiláthatott a munkának.

Egyszer csellel dolgozik, másszor hirtelen támadással. Igyekezett alkalmazkodni minden eléje kerülő ember lelkialkatához. Kétségtelen, hogy a különböző „utak” és „eszközök” ismeretében kevesen múlták felül ezt az egyszerű, tanulatlan falusi papot, akit kezdő korában nem mertek a gyóntatószékbe ültetni.

Hagyjuk magára a gyóntatószéket, mely egy szent börtöne volt évtizedeken keresztül és üljünk le néhány percre az egyszerű fapadba a szószék elé. Vianney Szent János nem volt jó szónok. Sipító, vékony hangja, szavának egyszerűsége, gondolatainak egyhangúsága mind olyan tulajdonságok voltak, melyek eleve megakadályozták őt abban, hogy híres szónok váljék belőle. Az Ars-ban töltött első évek alatt a vasárnapi prédikáció gondolata is rettegéssel töltötte el: félt a tömegetől, a kíváncsiak és kételkedők gonosz tekintetétől, felmérte a ráváró nagy feladatot és visszarettent, mert tudatában volt végtelen felelősségének, órákig tartott, amíg megírta szentbeszédét a sekrestye asztalán, paraszti nagy betűkkel, mint az

igyekvő iskolásgyerekek. Később annyi munkája volt, hogy már erre sem ért rá, s kénytelen volt rögtönözni a szószéken. Rejtett, csodálatos képességei ekkor bontakoztak ki a maguk teljes gazdagságában, s ha elolvassuk a ránkmaradt töredéket, igazat adhatunk Émile Bauman-nak, aki azt írja, hogy homéliái többet érnek, mint a tizenkilencedik század egész vallásos ékesszólása (*Három szent város*).

Akik Vianney Szent Jánost prédikálni látták és hallották, nem tudták elfelejteni egyéniségét és szavait. Már külseje és fellépése is megragadta az embereket. Hófehér, hosszú haj, széles homlok, aszketikus arc éles vonásokkal, izgatott, tüzes tekintet, mely valami természetfeletti erőt sugároz, s szinte megbabonázza híveit és a messze földről jött vándorokat. Amikor feltűnt a szószéken ez a sápadt, szinte áttetsző arc, amikor felhangzott sikoltásszerű, éles hangja, olyan volt, mintha a próféták, vagy az apostolok közül jelent volna meg valaki, hogy Isten parancsát közölje a tömeggel. Mielőtt elkezdte volna beszédét, körüljáratta tekintetét a hallgatóságon, majd megpihent valakin, mintha csak annak beszélne. Hányan hitték, hogy az ő hibáikról, bűneikről fest elrettentő képet, hányan ismertek rá küszködésük, elbukásuk, nyugtalanságuk és lelkiismeretfurdalásuk mindenki elől titkolt történetére. Azt, aki világias szívvel és gondolatokkal jött Ars-ba, megdöbbenetete és feldúlta a plébános szava. Beszédének ereje abból származott, hogy gondolatait a legegyszerűbb, paraszti nyelven közölte hallgatóival. Itt minden összhangban volt: lényének egyszerűsége, híveinek egyszerűsége és szavának egyszerűsége.

A kereszténység legmagasabb igazságait is mindenki számára érthetővé tudta tenni, olyan közvetlenül adta elő azokat. És nem tartotta sokra a maga szónoki tehetségét. Beszédeiben elemi nyelvtani és szórendi hibákat ejtett, olyannyira, hogy egyesek szándékosságot láttak ebben, mintha alázatosságból tenné. Az ördög egyszer szemére is hányt, hogy szava túlságosan egyszerű: „Miért beszélsz olyan egyszerűen, miért nem úgy, mint a városokban szokás?”; de éppen ez mutatja, hogy minden egyes mondata a szívbe hatolt.

Vianney beszédeiben sok a természetből vett hasonlat és kép. Ebben a tekintetben Szalézi Szent Ferencre emlékeztet, aki szintén frissen őrizte meg gyerekkorának emlékeit a falusi élet különböző megnyilvánulásairól:

„A választottak az érett kalászhoz hasonlítanak, mely elkerülte az aratók kaszáját, és a szüret után megmaradt szőlőfűrthöz ...”

„A keresztény, ha tisztalelkű, olyan a földön, mint a madár, melyet fonállal rabul tartanak; szegény kicsi madár, várja azt a pillanatot, amikor valaki majd elvágja a fonalat s ő elszállhat. A jó keresztények azokhoz a madarakhoz hasonlítanak, melyeknek nagy a szárnyuk és apró a lábuk, s nem szállnak le a földre, mert nem tudnának felszállni. Fészüküket is szirtekre rakják, háztetőkre, magas helyekre. A kereszténynek is mindig a magaslatokon kell járnia. Mihelyt lealacsonyítjuk gondolkodásunkat a földi dolgokra, fogva vagyunk.”

És Vianney Szent János költő is volt, a szó eredeti értelmében. Megadatott neki a mély érzés és a

kifejezés ereje. Egyik hallgatója a Poverello-hoz hasonlítja, aki elragadtatással dicsérte Istent és a természetet „in hymnis et canticis”¹⁷. És valóban, az Ars-i plébános nem méltatlan tanítványa Szent Ferencnek:

„Egyszer beteget mentem meglátogatni. Tavasz volt, a bokrok tele madarakkal. Nyakukat illegetve énekeltek. Elbűvölve hallgattam őket s magamban azt mondtam: Szegény madárkáim, milyen kár, hogy nem tudjátok, mit mondtok! Ti az Isten dicséretét daloljátok”

„Illatos harmat az ima, de ha meg akarjuk érezni ezt a harmatot, tiszta szívvel kell imádkoznunk. Az imából olyan ízes zamat árad, mint az érett szőlő leve. Az ima megszabadítja lelkünket az anyagtól, a magasba emeli, mint léggömböt a meleg levegő. Minél többet imádkozik valaki, annál inkább kívánja az imádságot. Lelke belemerül, elsüllyed, elvész az Istennel való beszélgetés örömeiben, amint a hal alámerül a vízbe, amikor eltávolodik a parttól. Az időnek nincs tartama az imában. Hogy lehet hát a mennyországot kívánni? ... Igen, tudom: a hal is jól érzi magát a kis patakban, mert ott elemében van; de mégis csak jobb a tengerben. Mikor imádkozunk, nyissuk fel szívünket Istennek, mint hal a kopoltyúját, ha nagy hullám közeledik. A jó Istennek nincs ránk szüksége; ha tehát ajánlja nekünk az imádságot, ez azért történik, mert boldogságunkat akarja s mert ez csak így található meg. Mjkor látja, hogy feléje közeledünk, szíve lehajlik az ő kis teremtményeihez, mint az édes-apa lehajlik meghallgatni kisfiát, ha az szól hozzá ...”

Rögtönzött beszédei azért szépek és hatásosak,

mert teljes egészében magát adja bennük. Mint a gyóntatószékben, Vianney Szent János itt is intuitíve, önkéntelenül válaszol a kétségekre, reményekre, könnyörgésekre, melyek némán ostromolják. „A gyóntatószékben — mondja szellemesen Henri Ghéon — horggal halászik. Fent a szószéken hálóval fogja a halakat”:

„Lássátok, gyermekeim, a Jó Istenen kívül semmi sem állandó, semmi, de semmi! Az élet? Elmúlik. A szerencse? Elhagy bennünket. Az egészség? Leromlik. A becsület? Megtámadják. Jövünk-megyünk, mint a szél... Minden elszáguul, mint egy nagy vonat... Minden elrohan... Istenem, Istenem, milyen szármások azok, akik ahhoz tapadnak, amit birtokolnak! Ragaszkodnak hozzá, mert nagyon szeretik magukat, de nem szeretik magukat okosan. Az önszeretet és a vüág szeretete irányítja őket, midőn magukat és a teremtményeket jobban szeretik, mint az Istent! Ez az oka annak, hogy sohasem elégedettek, sohasem nyugodtak, folyton nyugtalankodnak, folyton gyötrődnek, mindig felkavart a lelkük...”

Az egyszerű parasztasszonyok éppúgy megremegtek szavára, mint a messzi városokból jött „felvilágosultak” és kételkedők. S amikor megátkozta a rosszat, zokogott a világ esztelensége felett és megáldotta a jóakarató embereket, lejött a szószékről. Az emberek feléje tódultak, boldog volt, aki hozzáérhetett. Később a merészebbek levágtak egy darabkát albájából vagy reverendájából. Amikor megtudja ezt, nevet, amint-hogy azokat is kineveti, akik megveszik képét.

Délután, litánia végeztével, átmegyünk a templom szomszédságában lévő házba, ahol Vianney János lakott s ahol csodálatos dolgok történtek körülötte. Az udvart felverte a gyom, néhány fa virágzik szomorúan az árnyékban. Itt élt hát ez a különös ember, akiről Georges Bernanos a *Sátán árnyékában* hőst mintázta. Ha ezek a falak beszélni tudnának, milyen különös történeteket hallhatnánk!

A földszinti szoba — inkább azt lehetne mondani: terem — múzeumszerűen van berendezve. Minden bútor Vianney Szent János életének egy-egy epizódjára emlékeztet. A XV. Lajos korabeli íróasztalt Mademoiselle Ars-tól kapta, aki a falu szomszédságában lévő várban lakott és a szentéletű plébános jótévője volt. Az íróasztalon látható a kenyérkosár és fazék, melyben fő eledelét, a burgonyát főzte meg. Hetenként egyszer főzött egy fazékkal, azután hidegen ette meg, naponta kettőt-hármat, s még akkor sem dobta a szemétkébe, ha penészes lett. A falon ott lóg egy palacsintasütő féle alkotmány: ha nagyon éhes volt, ebben sütötte ki a burgonyából és lisztből készített „éhségcsillapítónak” (matefaim) elnevezett pogácsát. A kísérő sekrestyés most megszólal: „Megtörtént, hogy hetente csak háromszor evett; volt olyan böjt, amelyet egy kiló kenyérral húzott ki”. De ha vendégek jöttek hozzá, részükre megváltozott az étrend. Ha pedig finom étkeket küldtek a plébániára, nem utasította vissza az adományt, de azonnal szétosztotta szegényei között., Főleg egy vak, kenderfésülő nő szeretett: nesztelenül megközelítette, letette a kezébe vagy térdére az adományt, s az azt hitte, hogy

valamelyik szomszédja könyörült meg rajta: „Köszönöm szépen, kedves szomszédasszony, köszönöm szépen!” Vianney János mosolyogva tért vissza s boldog volt, hogy becsapta a szegényt.

A szegényekkel szemben olyan résztvevő volt, mint Szent Balázs vagy Szent Erzsébet. De mert magától nem sokat tudott elvonni számukra, paraszti esze más megoldást talált ki: amikor hírneve már nagy volt, borsos áron eladta használhatatlan ruháit, agyonhasznált cipőit és a pénzt szétosztotta szegényei között. Páli Szent Vince elítélte a koldulást, de az Ars-i plébános gyerekes okoskodással védelmére kelt e „foglalkozásnak”: „Vannak, akik lászólag egészséges koldusnak azt mondják: „Naplopó, restelli a munkát. Miért nem dolgozik, hiszen fiatal és erős”. Nem tudhatjátok, vájjon nem Isten akarata-e, hogy ez a szegény koldulással szerezze meg kenyerét... Vannak, akik azt mondják: Ó! helytelenül használja fel az alamizsnát! — Csináljon vele azt, amit akar. A szegény felett a szerint fognak ítélni, hogy miként használta fel az alamizsnát; felettetek az alamizsna minemősége szerint fognak ítélni”. És gyakran elmesélte azt a csodát, mely Istenes Szent Jánossal történt meg: amikor egyízben a szent egy szegény lábát mosta, hirtelen azt látta, hogy azon olyan sebek vannak, mint egy keresztre feszítetten. „Te vagy hát, Uram!” kiáltott fel, de a szegény eltűnt.

A sarokban áll a szent ágya, mely majdnem elégett egy különös tűzvészben. Az ördög éveken keresztül kísértette, kínozta, hogy kihozza sodrából és megfélemlítse a szent plébánost. „Tréfái” bizony bor-

szakosak voltak. Itt van például ez a tűzvész-eset, mely Vianney János halála előtt történt három évvel, fényes nappal. Az öreg plébános már éjfél után átment a templomba, hogy elkezdje a gyóntatást. Reggel hétkor emberek szaladnak hozzá: láng csap ki szobájának ablakán. Vianney odaadja a plébánia kulcsát, de nem zavartatja magát különösképpen:

„Ez a gonosz *fickó* (így nevezte az ördögöt) nem tudta megfogni a madarat, felgyújtotta hát a kálitkát.”

Valóban, a szobába hatoló emberek félig elégségesen találtak az ágyat és a mellette lévő bútorokat. De a tűz megállt Szent Filomána egy ereklyéjének sarkán, mely egy kredencen állott. Minden külső ok nélkül ütött ki és aludt el. Amikor a plébánosnak megvitték a hírt, csak ennyit válaszolt:

„Már hosszú ideje kérem Istentől ezt a kegyelmet; most végre meghallgatott. Én lettem az egész falu legszegényebb embere, mindenkinek van ágya... csak nekem, nincs.”

Ne leljen meg bennünket a nyugodt hang: a „*fickó*” idestova harminc éve gyakori vendége, s a látogatások százszor és százszor megtörténtek évente. „A *fickó* és én — mondta egy alkalommal — szinte pajtások lettünk.” A szent gyakran beszélt is hozzá, mert úgy érezte, megalázza kísértőt, ha jelenlétét felfedi. Amikor a démon megtámadta, a szent felfegyverezte magát (ez az ő szava) a kereszt jelével. Imádkozni kezdett, de időnként néhány megvető szót intézett ellenfeléhez. Az egy ideig elhallgatott, majd megint lármázni kezdett. De minél nagyobb volt a

lárma, annál jobban örült a szent, mert idők folyamán észrevette, hogy ez mindig egy nagy bűnös érkezésének az előjele. S valóban, másnap „hatalmas hal” került a hálójába.

Egy jegyzőkönyv megörökítette annak a beszélgetésnek minden szavát, mely 1840 január 23-án folyt le Keresztelő Szent János kápolnájában nyolc tanú jelenlétében a plébános és egy megszállt nő között. Az ördög beszélt a nőn keresztül, felsorolva összes kifogását a szenttel szemben:

„Csúf fekete varangy, aki megkínzol engem . . . Kölcsönösen harcolunk egymás ellen ... De bármilyen erős is légy, időről-időre megtörténik, hogy érdekedben dolgozol... Miért vizsgálod meg a nálad gyónók lelkiismeretét? Nem elég az, amit én végeztetek el bennük? El akartál vonulni a magányba. Miért nem teszed ezt? Miért kelsz fel olyan korán reggel? Engedetlen vagy a lila ruhával szemben, mely megparancsolta neked, hogy viselj gondot magadra. Miért prédikálsz olyan egyszerűen?.. . Tudatlannak hisznek. Miért nem beszélsz úgy, mint a városokban szokás? ó, hogy tetszenek nekem azok a nagy beszédek, melyek senki-nek sem kényelmetlenek és engedik az embereket, hogy a maguk módján ”éljenek s csinálják, amit akarnak ...”

Egy másik megszállott asszony szemébe vágta a szentnek:

„Ha három olyan ember lenne a földön, mint te vagy, országom megsemmisülne. Nyolcvanezer lélek-nél többet loptál el tőlem.”

Felmegyünk az első emeletre, ahol az egyik szo-

bában az Ars-i plébános reverendái, miseruhái, különböző tárgyai láthatók. Egy szekrényben a cilicium és a korbács. Vianney Szent János megvetette testét, a „hullát”: az apró szegekkel bélelt vezeklőöv bizony sokszor felvérezte testét, s a korbács is, mely egyszer — mintha élő kígyó lenne — megmozdult előtte az asztalon s megrémítette a plébánost. A második szobában minden úgy van, mint a szent életében volt. Az ágy mellett vizeskorsó. A falon szentképek, püspöki portrék.

Egyszerű ágya a haldokló plébános emlékét idézi fel. Azt tervezte, hogy ír egy könyvet *a halál gyönyöreiről*. 1859 július 29-én még tizenhét órát gyónatott: „Majd csak a Paradicsomban pihenem ki magam”, mondta egyszer. Tudta, hogy közeleg a vég, s amikor felment szobájába, leroskadt egy székre: „Nem bírom tovább”. Néhány nap múlva, hajnali két órakor Szent Domokos ünnepén, meghalt, abban a percben, amikor az ágy mellett virrasztó fiatal pap a zsol-tár következő versét mormolta:

„Veniant illi obvium Sancti Angeli Dei et perducant eam in civitatem coelestem Jérusalem...”

Valóban, az égi Jeruzsálemben nagy ünnep volt azon a napon.